

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1937 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överenskommelse mellan Sverige, Estland och Finland rörande förhindrande av spritsmuggling m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 7 maj 1937 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 321, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över finans- och utrikesdepartementsärenden för den 23 april 1937 och över finansärenden för den 7 maj 1937 samt med överlämnande av protokoll med därvid fogat förslag till överenskommelse mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen, OY Alkoholiliike A. B. och Eesti Maksudevalitsus, föreslagit riksdagen att

dels medgiva att aktiebolaget Vin- och spritcentralen må avsluta den vid förenämnda protokoll fogade överenskommelsen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder för ordnande av avsättningsförhållandena på den svenska spritmarknaden, som den föreslagna importen av estnisk sprit kan föranleda, i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för finansdepartementet i förenämnda statsrådsprotokoll den 7 maj 1937 angivna riktlinjer;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med aktiebolaget Vin- och spritcentralen rörande de jämkningar i mellan staten och spritcentralen gällande avtal, som kunna erfordras av under nästföregående punkt berörda åtgärder;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om tullnedsättning för viss renad sprit i överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet i sistnämnda statsrådsprotokoll föreslagit.

Det med propositionen överlämnade protokollet med därvid fogat förslag till överenskommelse mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen, OY Alkoholiliike A. B. och Eesti Maksudevalitsus är av följande lydelse:

(Översättning.)

Protocole.

Se référant à l'accord, dont le texte est joint au présent Protocole, à conclure entre la A. B. Vin- och Spritcentralen, Stockholm, sous réserve de l'approbation du Riksdag suédois, et la OY Alkoholiliike A. B.,

Protokoll.

Under hänvisning till den överenskommelse, vars text är fogad till detta protokoll och som, med förbehåll för svenska riksdagens godkännande, skall avslutas mellan A. B. Vin- och Spritcentralen, Stockholm,

Helsinki, d'une part, et la Eesti Maksudevalitsus exerçant le Monopole d'alcool de l'Etat d'Estonie, d'autre part, les Gouvernements de Suède et de Finlande, d'une part, et le Gouvernement d'Estonie, d'autre part, sont tombés d'accord des dispositions suivantes:

1. Le Gouvernement d'Estonie s'engage à empêcher par des mesures administratives et autres toute vente d'alcool de provenance estonienne et étrangère pour des buts d'exportation, à l'exception des quantités exportées à destination d'un Gouvernement étranger ou à des personnes juridiques ou physiques autorisées à cet effet par un Gouvernement étranger.

2. Le Gouvernement d'Estonie s'engage, en outre, à exercer un contrôle des plus efficaces de l'exportation et du transit de l'alcool et de boissons alcooliques de provenance estonienne et étrangère. Le contrôle susmentionné doit être effectué, en cas d'exportation par voie maritime, d'après le mode prévu par le décret de Pologne du 6 août 1936 sur »die Festsetzung der Bedingungen für die Ausfuhr von Spiritus und von aus Spiritus hergestellten Getränken auf dem Seewege» et le décret de Dantzig du 24 octobre 1936 sur la même matière. Le Gouvernement d'Estonie s'engage de plus à ce que ce contrôle s'exercera de même à l'égard des bateaux de plus de 500 tns registrées net. En cas de l'exportation par voie terrestre, le contrôle doit être effectué sur tout moyen de transport.

3. Le présent accord entrera en vigueur dix jours après sa signature; il restera en vigueur aussi longtemps que l'accord de vente de l'alcool, mentionné plus haut, sera valable.

Fait à Tallinn, en trois exemplaires, le 1937.

Accord.

1. La A. B. Vin- och Spritcentralen, Stockholm, avec l'approbation du

och OY Alkoholilike A. B., Helsingfors, å ena sidan och Eesti Maksudevalitsus, som utövar estniska statens alkoholmonopol, å den andra, hava svenska och finska regeringarna å ena sidan och estniska regeringen å den andra uppnått enighet om följande bestämmelser:

1. Estniska regeringen förbinder sig att genom administrativa och andra åtgärder förhindra all försäljning för export av alkohol av estniskt och utländskt ursprung, med undantag för partier exporterade till en utländsk regering eller till juridiska eller fysiska personer, vilka erhållit vederbörligt bemyndigande i detta avseende av en utländsk regering.

2. Estniska regeringen förbinder sig vidare att utöva den noggrannaste tillsyn över exporten och transiteringen av alkohol och alkoholhaltiga drycker av estniskt och utländskt ursprung. Denna tillsyn bör utföras, i fall av export sjöledes, på sätt som föreskrives i Polens dekret av den 6 augusti 1936 angående »die Festsetzung der Bedingungen für die Ausfuhr von Spiritus und von aus Spiritus hergestellten Getränken auf dem Seewege» och Danzigs dekret av den 24 oktober 1936 i samma ämne. Estniska regeringen åtager sig vidare att utöva denna tillsyn likaledes beträffande fartyg om mer än 500 nettoregister-ton. I fall av export landvägen bör tillsynen utövas beträffande alla transportmedel.

3. Denna överenskommelse skall träda i kraft tio dagar efter undertecknandet; den förbliver i kraft lika lång tid som den ovan omförmälda överenskommelsen angående försäljning av alkohol äger giltighet.

Som skedde i Tallinn, i tre exemplar, den 1937.

Överenskommelse.

1. A. B. Vin- och Spritcentralen, Stockholm, med svenska riksdagens

Riksdag suédois, et la OY Alkoholiliike A. B., Helsinki, désignées ci-après comme Acheteurs, s'engagent à acheter à la Eesti Maksudevalitsus exerçant le Monopole d'alcool de l'Etat d'Estonie, pendant la durée de deux ans, à partir du 1er juin 1937, chaque année 1,250,000 litres respectivement 450,000 litres d'alcool de pommes de terre rectifié calculé à 100 %, au prix 32 sents estoniens le litre de 100 % fob port de Tallinn et selon des dispositions stipulées par des accords spéciaux ci-annexés.

2. Les sommes résultant des ventes de l'alcool seront versées, à la disposition du Gouvernement d'Estonie, par l'Acheteur suédois en couronnes suédoises au compte du clearing esto-suédois à Stockholm et par l'Acheteur finlandais en marks finlandais au compte spécial de la Banque d'Estonie auprès de la Banque de Finlande.

3. Les Acheteurs sont autorisés à dénoncer le présent accord sous préavis de trois mois, après l'écoulement de neuf mois à partir de son entrée en vigueur.

Fait à Tallinn, en trois exemplaires, le 1937.

godkännande och OY Alkoholiliike A. B., Helsingfors, här nedan benämnda köpare, förbinda sig att av Eesti Maksudevalitsus, som utövar estniska statens alkoholmonopol, under en tid av två år, räknat från den 1 juni 1937, årligen köpa 1,250,000 liter respektive 450,000 liter rektifierad potatissprit à 100 % styrka till ett pris av 32 estniska sents för liter om 100 % fob hamnen i Tallinn och enligt de i bifogade särskilda överenskommelser stadgade föreskrifter.

2. De belopp, vilka inflyta på försäljningar av alkohol, skola inbetalas, till estniska regeringens förfogande, av den svenske köparen i svenska kronor på svensk-estniska clearingkontot i Stockholm och av den finske köparen i finska mark på Estlands Banks särskilda konto hos Finlands Bank.

3. Köparna äga att uppsäga denna överenskommelse med tre månaders uppsägningstid, sedan nio månader förflutit efter dess ikraftträdande.

Som skedde i Tallinn, i tre exemplar, den 1937.

Till utskottets behandling ha överlämnats följande, i anledning av propositionen väckta motioner, i vilka samtliga yrkats avslag å propositionen, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 338 i första kammaren av herr *Borell m. fl.* och nr 595 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*,

2) de likalydande motionerna nr 339 i första kammaren av herrar *Elof Andersson* och *Elon Andersson* samt nr 597 i andra kammaren av herr *Nilson* i Steneberg *m. fl.*, ävensom

3) motionen nr 594 i andra kammaren av herr *De Geer* i Hanaskog.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd *dels* för propositionens förslag, *dels ock* för motionernas avslagsyrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till förenämnda statsrådsprotokoll ävensom till motionerna I: 339 samt II: 594 och 595.

Innebörden av de ifrågasatta överenskommelserna kan angivas sålunda, att estniska staten förbinder sig gentemot Sverige och Finland att vidtaga erforderliga åtgärder till förhindrande av att sprit av vare sig estniskt eller främmande ursprung i och för export försäljes till andra än främmande regeringar eller deras befullmäktigade ombud. Syftet härmed är, att i Estland producerad eller dit importerad sprit icke längre skulle göras tillgänglig för smugglingsändamål. Den för ändamålet erforderliga kontrollen över utförseln och transiteringen av sprit är avsedd att omfatta jämväl alkoholhaltiga drycker av såväl estniskt som främmande ursprung. Kontrollen som angives skola från Estlands sida utövas på mest effektiva sätt, förutsättes skola äga rum efter samma grunder, som gälla enligt motsvarande i Polen och Danzig år 1936 utfärdade bestämmelser, med den skillnaden likväl att den därvid avsedda kontrollen skall enligt förevarande överenskommelse även avse fartyg å mer än 500 netto registerton. Därjämte skall kontrollen, i olikhet med vad i nämnda bestämmelser föreskrives, jämväl omfatta landväga utförsel. Det sålunda från estnisk sida gjorda åtagandet skall ske mot vederlag, som för Sveriges vidkommande innebär, att spritcentralen under två år från och med den 1 juni 1937 årligen från det estniska spritmonopolet inköper 1,250,000 liter potatissprit å 100 % styrka (2.5 miljoner normalliter) för ett pris av 32 estniska sents per liter fob Tallinn, motsvarande, inkl. frakt m. m., cirka 18 öre per normalliter. Avtalet kan — därest utförselkontrollen skulle visa sig bristfällig eller av annan anledning — från svensk sida uppsägas med en frist av tre månader, dock icke tidigare än nio månader efter ikraftträdandet. Av de vid köpeavtalet fogade försäljningsbestämmelserna framgår, att spriten skall vara rektifierad och levereras med en alkoholstyrka av lägst 94 viktsprocent; enligt uppgift skall spriten vara av beskaffenhet att efter företagen kolrening kunna användas till framställning av förtäringbrännvin.

I ärendet ha yttranden avgivits av kommerskollegium, generaltullstyrelsen, kontrollstyrelsen och styrelsen för aktiebolaget Vin- och spritcentralen.

Till statsrådsprotokollet för den 23 april 1937 har chefen för finansdepartementet för egen del anfört följande:

»Den föreliggande överenskommelsen har sin grund i strävandet att minska möjligheterna till spritsmuggling över Östersjön till vårt land. Det har visat sig, att de förhoppningar, som i detta hänseende på sin tid knutits till Helsingforskonventionen, i endast ringa grad infriats, under det att de kontrollbestämmelser, som därefter införts i Tyskland, Polen och Danzig, på ett i stort sett synnerligen verksamt sätt bidragit till bekämpandet av smugglingen från dessa länder. Numera utgör den illegala spritimporten till vårt land från Estland det viktigaste återstående hindret för vinnande av det syfte, Helsingforskonventionen eftersträvar. Det är därför helt naturligt, att ett svenskt initiativ tagits till förhandlingar med Estland för att söka ernå en sådan ordning, att smugglingen från de estniska hamnarna i möjligaste

mån förhindras dels genom skärpt kontroll över Helsingforskonventionens bestämmelser, dels genom utöver dess ram gående för syftets vinnande betydelsefulla åtaganden från estnisk sida. Dessa förhandlingar ha resulterat i att enighet uppnåtts om undertecknande av en överenskommelse, enligt vilken den estniska regeringen förbundit sig icke endast att vidtaga kontrollåtgärder av motsvarande slag som de i Tyskland, Polen och Danzig genomförda utan även att därutöver ytterligare skärpa kontrollen i angivna syfte. Härigenom synes en förutsättning vara given för att den illegala spritimporten från Estland skall kunna effektivt motarbetas. Överenskommelsen måste därför anses medföra betydelsefulla fördelar i detta avseende för vårt land.

Till avtalet ansluter sig, såsom av den föregående redogörelsen framgår, ett annat avtal, avseende försäljning av estnisk sprit till Sverige och Finland. Mot en dylik spritimport till vårt land ha åtskilliga erinringar framställts av kommerskollegium, kontrollstyrelsen och spritcentralens styrelse. Visserligen vill jag ej frångämma dessa erinringar allt fog, men jag håller före, att de befarade praktiska olägenheterna icke skola bli särskilt framträdande, därest den estniska spriten disponeras i huvudsak enligt de riktlinjer, som jag främdeles skall angiva. Därtill kommer, såsom kommerskollegium framhållit, att importen, för vilken likvid skall fullgöras inom ramen för den bestående svensk-estniska betalningsöverenskommelsen, möjliggör ett ur vår utrikeshandels synpunkt önskvärt utjämnande av de svårigheter, som uppstått för vårt varuutbyte med Estland.

Ur synpunkten av överenskommelsens syfte att vara ett led i spritsmugglingens bekämpande är det utan tvivel en olägenhet, att utfästelserna i denna del från Estlands sida icke gälla för mer än två år. Jag räknar emellertid med att det under överenskommelsens löptid blir tillfälle att närmare dryfta frågan om de åtgärder, som lämpligen böra vidtagas därefter. Ställningstagandet från svensk sida blir då beroende bland annat av de erfarenheter, som kunna vinnas angående de estniska kontrollåtgärdernas effektivitet ävensom rörande påföljden för de svenska producenterna och konsumenterna av den estniska spritens avsättning på den inhemska marknaden.

Såsom av det anförda framgår, finner jag övervägande skäl tala för ett biträdande från svensk sida av föreliggande förslag till protokoll jämte överenskommelse med Estland. Med hänsyn till dess nyss påpekade relativt korta löptid blir det att betrakta såsom en försöksanordning, vars betydelse för beredande av ökad effektivitet åt arbetet på spritsmugglingens bekämpande jag funnit angeläget pröva.

Jag torde till slut få meddela, att enligt från Finland inhämtade upplysningar ärendet där ligger klart i sak och att man är beredd att när som helst skrida till undertecknande. Finska spritmonopolet är berättigat att utan bemyndigande från statens sida träffa den vid protokollet fogade överenskommelsen med Eesti Maksudevalitsus.»

Chefen för finansdepartementet har till statsrådsprotokollet för den 7 maj 1937 gjort följande uttalande:

»I likhet med vad kontrollstyrelsen och spritcentralen föreslagit, anser jag, att den införda spriten bör komma till användning såsom förtäringssprit. För spritcentralen medför denna användning, vilken förutsätter viss jämkning av gällande avtal mellan staten och bolaget, ett förbilligande av råvaran, som vid jämförelse med kostnaden för den inhemska potatisspriten kan uppskattas till 15.6 öre per normalliter. Härav komma nära 2 öre på den besparing, som uppstår därigenom, att den estniska spriten levereras i rektifierat skick och endast erfordrar slutlig kolrening för att motsvara kvaliteten hos vår egen potatissprit i den form, i vilken denna saluföres för förtäring.

Enligt kontrollstyrelsens förslag skulle en motsvarande kvantitet inhemsk potatissprit användas för hushålls- och tekniska ändamål. Spritcentralen och även kommerskollegium ha däremot ifrågasatt, att åtminstone för det första året en dylik överföring skulle bortfalla på grund av att leveranserna av potatissprit till spritcentralen under innevarande kampanj med omkring 2 milj. normalliter understigit den kontraherade kvantiteten och att sålunda här ett underskott uppstått, som enligt spritcentralens mening lämpligen kunde täckas av den estniska spriten. För det andra leveransåret skulle icke nu någon definitiv ståndpunkt i detta hänseende intagas, utan marknadens utveckling avvaktas. Kontrollstyrelsen har rörande detta förslag uttalat, att den uppkomna underleveransen vore beroende på tillfälliga orsaker och att det av spritcentralen ifrågasatta förfaringssättet skulle förutsätta en ändring av gällande bestämmelser rörande den inhemska spritmarknadens reglering, som om möjligt borde undvikas och som icke skulle erfordras vid en tillämpning av den av kontrollstyrelsen förordade anordningen. För att grunderna för denna reglering icke heller skulle rubbas för sulfit- samt jäst- och melass-spritproducenternas vidkommande borde enligt kontrollstyrelsen den föreslagna användningen till hushålls- och tekniska ändamål av en mot den estniska spritkvantiteten svarande mängd inhemsk potatissprit icke föranleda minskning av den eljest för dessa syften disponerade sprit, som härrörde från nämnda grupper av tillverkare. Deras produktion och försäljning borde således fortgå enligt nu gällande regler, och den till detta förbrukningsområde överförda potatisspriten användas för motsvarande utökning av tillgängliga kvantiteter motorsprit. Enligt beslut vid 1936 års riksdag hade medgivits en höjning av den för motorändamål avsedda spritkvantiteten till 38.4 milj. normalliter. Denna kvantitet borde sålunda vid bifall till den av kontrollstyrelsen föreslagna anordningen höjas med 2.5 milj. till 40.9 milj. normalliter.

Vid övervägandet av vilket av dessa olika förslag, som lämpligen bör följas, synas mig bland andra följande synpunkter böra beaktas. En användning, på sätt kontrollstyrelsen ifrågasatt, av 2.5 milj. normalliter svensk potatissprit för hushålls- och tekniska ändamål, måste, då prisskillnaden mellan dylik sprit och den eljest för angivna syften använda industrispriten för närvarande är omkring 17.5 öre per normalliter, för spritcentralen medföra en merkostnad av omkring 438,000 kr. Om denna merkostnad icke skall föranleda höjd prissättning på den skattefria spriten, något, som icke bör ifrågasättas, måste den av spritcentralen bäras som förlust på denna

gren av rörelsen, en anordning, som icke förutsetts i de för bolaget i detta avseende gällande direktiven, varav bland annat framgår, att någon handelsvinst icke får beräknas vid prissättningen och någon reserv för täckande av underskott sålunda icke förutsättes förekomma. Å andra sidan skulle emellertid, såsom nyss antytts, en vinst för spritcentralen av 15.6 öre per normalliter eller 390,000 kr. uppkomma av estspritens användning som för-täringssprit. Ehuru denna vinst bokföringsmässigt skall ingå i den del av bolagets rörelse, för vilken vanliga kommersiella vinstberäkningsregler gälla och sålunda icke utan vidare kan användas för utjämning av den nyss beräk-nade förlusten på skattefri sprit, så borde likväl icke hinder möta att i detta fall medgiva sådant undantag från direktiven för bolagets verksamhet, att rörelsen i dess helhet belastades med differensen mellan de båda summorna eller med omkring 48,000 kr.

Den ökning av avsättningen av motorsprit, vilken skulle bli en följd av ett genomförande av kontrollstyrelsens förslag, medför vidare en viss belast-ning av motorspritkonsumtionen. Motorspritens nuvarande pris överstiger nämligen bensinens (beräknat fritt importhamn plus skatt) med ungefär 13 öre per volymliter, vilket för en kvantitet av 1.25 milj. volymliter utgör omkr. 160,000 kr. Detta belopp representerar den merutgift, med vilken bensin-handeln och i sista hand motortrafiken finge räkna. Dessutom bör beaktas, att den ökade inblandningen av motorsprit i bensinen föranleder en i mot-svarande grad minskad bensinåtgång och att på grund härav kan beräknas uppkomma en minskning i bensinskatten av 125,000 kr. per år. Till jäm-förelse må nämnas, att den förlust av bensinskatt, som kalenderåret 1936 orsakats av nu föreskriven inblandning av motorsprit, med ledning av under året gällande inköpsprocenter och av tillgängliga uppgifter rörande kvanti-teten av tullverket till förfogande inom riket utlämnad jämte inom landet tillverkad bensin kan uppskattas till 1.8 miljoner kr.

En lösning i enlighet med kontrollstyrelsens riktlinjer av frågan om dispo-sition av den importerade estniska spriten komme, såsom av det anförda framgår, icke att åvägabringa någon rubbning i gällande reglering av den inhemska spritmarknaden. Jag finner därför övervägande skäl tala för att avsättningen av den från Estland importerade spriten i princip anordnas en-ligt sagda grunder. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga i anledning härav erforderliga åtgärder torde böra utverkas av riksdagen.

Därest, såsom jag förutsatt, den estniska spriten skall användas såsom för-täringssprit, torde en tullsänkning under avtalstiden vara nödvändig, men den behöver icke sträckas längre än till ett mot brännvinstillverkningsavgiften svarande belopp av 65 öre per normalliter. I händelse av riksdagens medgi-vande till här ifrågavarande spritimport torde därför Kungl. Maj:t böra be-myndigas förordna, att utan hinder av vad som finnes stadgat under nr 157 i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan tull å renad sprit med en alkoholhalt vid $+ 15^{\circ}$ C. av 90 % eller däröver, som jämlikt 10 § 1 mom. förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående för-säljning av rusdrycker till riket införes på fat, skall under tiden från och med

den 1 juni 1937 till och med den 31 maj 1939 utgå med 65 kr. för 100 liter av 50 % alkoholhalt vid + 15° C.

I överensstämmelse med den av mig förordade anordningen för disponerandet av den estländska spriten skulle det bland annat ankomma på Kungl. Maj:t att enligt bestämmelserna i det mellan staten och spritcentralen gällande avtalet lämna spritcentralen tillstånd att i större utsträckning än vad som eljest följer av avtalets bestämmelser använda potatissprit för försäljning jämlikt förordningen angående handel med skattefri sprit. Jag anser mig emellertid böra förutskicka, att den kvantitet, detta tillstånd skulle avse, kan komma att röna inflytande av förhållanden å marknaden, vilka nu icke kunna överblickas.»

Såsom av departementschefens sistnämnda uttalande och av propositionen i övrigt framgår skulle den statsfinansiella innebörden av den föreslagna dispositionen av den estniska spriten, med utgångspunkt från nu gällande priser å inhemsk sprit, för helt år räknat bliva följande:

1. Spritcentralens förlust å importen skulle i sin helhet utgöra cirka 48.000 kronor, varmed alltså vinstmedlen skulle minska.

2. Statsverkets inkomst av brännvinstillverkningskatten skulle minska med 1,625,000 kronor, med vilket belopp tullinkomsterna i stället skulle öka.

3. En merkostnad, utslagen å motortrafiken, å cirka 160,000 kronor skulle uppstå genom den ökade inblandningen av motoralkohol i bensin.

4. Av sistnämnda anledning skulle även statsverket få vidkännas en minskning i inkomsten av bensinskatten med cirka 125,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet ansluter sig till den av departementschefen uttalade uppfattningen om den föreliggande överenskommelsens betydelse såsom ett viktigt led i spritsmugglingens bekämpande. Med avseende å avtalet rörande försäljningen av estnisk sprit till Sverige ha åtskilliga erinringar framställts i vissa i propositionen omförmälda yttranden. Utskottet vill i likhet med departementschefen ej fränkänna dessa erinringar allt fog, men håller liksom denne före, att de befarade praktiska olägenheterna icke skola bliva särskilt framträdande, därest spritkvantiteterna i fråga disponeras i huvudsak enligt de riktlinjer, som departementschefen angivit. Med hänsyn härtill och med beaktande av att likviden för enligt avtalet levererad sprit skall i sin helhet tillgodoföras det svensk-estniska clearingkontot i Stockholm, varigenom vissa svårigheter i varuutbytet med Estland skulle utjämnas, finner sig utskottet böra tillstyrka den försöksanordning till spritsmugglingens bekämpande varom här är fråga. Härvid må framhållas, att ett bifall till propositionen i enlighet med utskottets hemställan icke får anses innebära ett ställningstagande från riksdagens sida till frågan, huru i händelse av behov av fortsatta åtgärder mot spritsmugglingen hithörande angelägenheter skola efter avtalstidens utgång ordnas. I likhet med departementschefen finner utskottet, att ställningstagandet från svensk sida vid detta senare tillfälle får bli beroende bland annat av de erfarenheter, som vunnits angående de estniska kon-

trollåtgärdernas effektivitet ävensom rörande påföljden för de svenska producenterna och konsumenterna av den estniska spritens avsättning på den svenska marknaden.

Vad angår de svenska producentintressena finner utskottet att den i avtalet bestämda spritimporten icke länder dessa intressen till förfång. Utskottet förutsätter dock, att särskild uppmärksamhet ägnas åt detta spörsmål. Om en statlig lagerhållning kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts i proposition nr 323 framlagda förslag och om denna lagerhållning kommer att omfatta jämväl flytande bränslen, anser utskottet det böra närmare övervägas, huruvida icke för tillgodoseende av omfördälda och andra berättigade intressen en mot den nu ifrågavarande importen svarande kvantitet sprit av inhemsk tillverkning lämpligen kunde ingå i lagerhållningen.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet icke heller i övrigt funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med avslag å motionerna I: 338 och 339 samt II: 594, 595 och 597, bifalla Kungl. Maj:ts förevärande proposition nr 321.

Stockholm den 28 maj 1937.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Viktor Larsson, friherre Lagerfelt, Wohlin, Elof Andersson, Sjödahl, Ekman, Velande, Heüman och Hagberth*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson i Norrköping, Lövgren, Andersson i Dunker*, Olsson i Gävle, Johanson i Huskvarna, Ericson i Boxholm, Hammarlund, Werner i Hultsfred, Hagberg i Malmö och Mårtensson.*

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Anderson* i Norrköping, friherre *Lagerfelt*, *Elof Andersson*, *Velander*, *Hagberth*, *Johanson* i Huskvarna, *Hammarlund* och *Hagberg* i Malmö, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Mot ett godkännande av med förevarande proposition nr 321 avsedda avtal hava av vissa i ärendet hörda myndigheter bestämda erinringar framställt. Dessa erinringar kunna enligt utskottets mening icke fränkännas berättigande. Redan avtalets karaktär och allmänna innebörd måste sålunda anses ägnade att ingiva betänkligheter. I betraktande av spritsmugglingens omoraliska karaktär är det beklagligt att de avsedda kontrollåtgärderna i Estland rörande spritexporten icke kunnat komma till stånd annorledes än mot vederlag av här ifrågasatt art. I de med Polen och Danzig träffade överenskommelserna i samma syfte har dylikt vederlag icke ingått.

De estniska myndigheternas vilja att lojalt medverka till avtalets uppfyllande i alla delar finner utskottet självklar. Även om sålunda den tilltänkta exportkontrollen kan komma att utgöra visst hinder för smugglingen från Estland, synes dock betydelsen härav icke böra överskattas. Till följd av smugglingens natur är — som kontrollstyrelsen framhåller — att räkna med att utövarna av denna illojala hantering komma att inrikta sig på att finna nya utvägar för dess fortsatta bedrivande; intet hindrar dem i varje fall att till utgångspunkt för sin verksamhet välja ett annat land, vilket visserligen icke erbjuder samma fördelar, som Estland hittills kan ha gjort, men som dock kan tjäna som bas för en spritsmugglingstrafik.

I detta sammanhang vill utskottet fästa uppmärksamheten på de av kustbevakningsinspektören i dennes yttrande till generaltullstyrelsen framförda tvivelsmålen på de estniska myndigheternas förmåga att förhindra spritexport på smygvägar. I samma ämne framhåller styrelsen för Aktiebolaget Vin- och spritcentralen, att 'garantierna mot olovlig införsel måhända icke heller efter avtalens genomförande kunna göras fullt betryggande'. Under alla omständigheter nödgas man räkna med, att kontrollen näppeligen kan bli av den art, att i följd därav kostnaderna för den svenska kustbevakningen i någon högre grad kunna komma att minska. I fortsättningen liksom hittills erfordras helt visst i vårt land en väl rustad bevakningsorganisation, vars styrka torde vara avgörande för den effektivitet, varmed spritsmugglingen kan bekämpas.

Importöverenskommelsen är avsedd att äga bestånd under en tid av två år med viss uppsägningsrätt inom denna tid från svensk sida. Då faran för smuggling från Estland icke med utgång av tvåårsperioden lär kunna anses avlägsnad och då nämnda land även i fortsättningen torde hava att

räkna med ett ej ringa produktionsöverskott av sprit, har man enligt utskottets mening bestämd anledning förmoda, att den en gång träffade överenskommelsen för framtiden måste prolongeras. Vid sådant förhållande kan det svenska näringslivet näppeligen undgå att allvarligt beröras av den föreslagna åtgärden. En årlig import av 2,500,000 normalliter sprit synes enligt utskottets mening icke i längden kunna annat än verka hindrande för den inhemska sprittillverkningen och rubba grunderna för den av statsmakterna genomförda regleringen på detta näringsområde. I sydligaste Sveriges sandjordsdistrikt är, speciellt för det mindre jordbruket, av vikt att potatisodlingen måtte kunna utvecklas till att omfatta större areal än som för närvarande är möjligt. Skall odlingen kunna bibehållas och utvecklas, är ett huvudintresse, att avsättningen av potatis till brännerierna ej försvåras. För tillverkningen av melass- och jästsprit inom landets jordbruksområden liksom för den norrländska sulfitspritindustrien komme en reguljär import av utländsk sprit att innebära olägenheter jämförbara med dem, som potatisodlarna måste räkna med.

Kontrollstyrelsen har i ärendet gjort bland annat följande uttalande: Konsekvenser i form av krav från andra främmande länder vid träffande av handelsöverenskommelser eller dylikt med vårt land, att även de hit finge leverera sprit, av vilken vara ett flertal länder har betydande produktionsöverskott, kunna befaras redan som följd av förevarande tvåårsavtal, men skulle med än större sannolikhet bli för handen, därest en import av sprit från Estland skulle sträcka sig över längre tid. Utskottet vill härjämte framhålla, att vissa handelsavtal, som under senare åren träffats, ha för jordbrukarna och icke minst trädgårdsodlingen medfört olägenheter. Det synes icke utskottet tillrådligt att utan alldeles särskilt tvingande handelspolitiska skäl fortsätta på denna väg.

Därest — såsom i propositionen föreslagits — den estniska spriten användes till förtäring- eller hushållsändamål och detta kompenseras genom att motsvarande kvantitet motorsprit tvångsvis avsättes som motoralkohol, skulle bensinhandeln och i sista hand motortrafiken åsamkas en merkostnad av 160,000 kronor årligen. Då motortrafikanterna påläggas i propositionen ifrågasatta merutgifter för ett ändamål, nämligen spritsmugglingens bekämpande, varmed de ej mera än andra medborgare hava att skaffa, synes icke minst ur principiell synpunkt fog finnas för erinran mot propositionen i denna del.

Vid sidan av nämnda kostnader komme — såsom framgår av propositionen — genom den föreslagna överenskommelsen Aktiebolaget Vin- och spritcentralen att åsamkas en årlig förlust av cirka 50,000 kronor, varjämte statsverkets inkomster av bensinskatten komme att minska med 125,000 kronor. I runt tal skulle sålunda avtalet för vårt land medföra en direkt årlig förlust av 335,000 kronor.

Utskottet förbiser icke fördelarna av att likviden för enligt avtalet levererad sprit i sin helhet skall tillgodoföras det svensk-estniska clearingkontot i Stockholm. Å andra sidan giva upplysningar, som med-

delats utskottet angående svenska tillgodohavanden i Estland, vid handen, att dessa tillgodohavanden icke kunna anses vara av den storleksordning, att de för sin del motivera den ifrågasatta uppgörelsen.

Utskottet delar departementschefens uppfattning om angelägenheten av att möjliga åtgärder vidtagas för spritsmugglingens bekämpande liksom att de reguljära svensk-estniska handelsförbindelserna ytterligare måtte utvecklas, men finner det tvivelaktigt, huruvida något av dessa syften kan i längden främjas genom de i propositionen föreslagna åtgärderna.

Då dessutom, som tidigare anförts, enligt utskottets mening allvarliga principiella betänkligheter resa sig emot en anordning som den ifrågasatta, hemställer utskottet,

att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 338 och 339 samt II: 594, 595 och 597, avslå Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 321.»